

Романенко Юлія Миколаївна,
студентка 5 курсу навчально-
наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент
кафедри господарсько-правових
дисциплін навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат економічних наук
Загорняк Н.Б.

**НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ:
АКТУАЛЬНИЙ ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Позитивний вплив конкуренції на економічний розвиток та доцільність підтримання її належного рівня не викликає сумнівів. Разом із тим також загальновідомою є непридатність конкуренції до саморегуляції, що й становить підставу для спеціального законодавчого регулювання відносин, що існують за умов конкуренції. Визначення недобросовісної конкуренції наведено у ч.1 ст. 32 Господарського кодексу України [1], ст. 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [2], відповідно до яких недобросовісною конкуренцією є будь-які дії в конкуренції, що суперечать правилам, торговим чи іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності. Зокрема, статтями 16-19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» до недобросовісної конкуренції прямо віднесені дії щодо неправомірного збирання, розголошення, схилення до розголошення та неправомірного використання комерційної таємниці. Загалом, законодавство України передбачає кримінальну (ст.ст. 231, 232 Кримінального кодексу України) [3], адміністративну (ст.164-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення) [4], цивільно-правову відповідальність за порушення законодавства в сфері захисту комерційної таємниці. Зокрема, ст. 21 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» передбачає, що за вчинення суб'єктами господарювання дій, що підпадають під визначення недобросовісної конкуренції тягне за собою накладення штрафу у розмірі до п'яти відсотків доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єкта господарювання за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф. Більш того, відповідно до ч.3 ст.162 Господарського кодексу України особа, яка протиправно використовує комерційну інформацію, що належить суб'єкту господарювання, зобов'язана відшкодувати завдані йому такими діями збитки відповідно до закону.

Оскільки без конкуренції існування розвинутої економіки важко уявити, вартими уваги вважаємо теоретичні аспекти визначення поняття недобросовісної конкуренції. Доцільно звернути увагу на те, що правова природа недобросовісної конкуренції полягає в тому, що як об'єкт правової заборони, вона, по суті, є такими діями, «від яких обов'язково утримуватимуться всі учасники конкурентних відносин за здійснення діяльності на товарному ринку, а дотримання заборони не залежить від психічного відношення суб'єкта конкурентних відносин до власних дій. Відповідно, для визнання дій господарюючого суб'єкта недобросовісною конкуренцією не вимагається встановлення наявності в особи ані умислу, ані вини взагалі [5, с. 5]».

У науковій літературі недобросовісна конкуренція розглядається і як правопорушення, і як більш складне економіко-правове явище, що сформувався під впливом чинників не лише економічних, але й юридичних. Так, недобросовісну конкуренцію можна охарактеризувати як різновид зловживання правом вільної конкуренції, що не відповідає соціально-господарському призначенню та меті конкурентного суперництва. Таким чином, в основу відокремлення добросовісної від недобросовісної конкуренції покладений критерій правомірного здійснення своїх прав від зловживання правом [6, с. 20-22]. Також поширеною є думка, що об'єднати всі акти

недобросовісної конкуренції в таке поняття, що б надало всеохоплююче визначення, придатне до адаптації до нових видів практики господарювання, не видається можливим [7, с. 10]. З огляду на це було сформульовано визначення недобросовісної конкуренції як «антиконкурентних дій суб'єктів господарювання чи бездіяльності, пов'язаних з порушенням чинного законодавства, торгових правил та звичок, прав на інтелектуальні продукти, вимог добропорядності і справедливості шляхом вчинків, здатних викликати змішування відносно підприємства, продукції або діяльності конкурента, ввести громадськість в оману, дискредитувати конкурента». До ознак недобросовісної конкуренції слід віднести: поведінку господарюючих суб'єктів, невідповідність нормам права, звичаям ділового обороту, вимогам порядності, розумності та справедливості, спрямованість дій на отримання переваг у підприємницькій діяльності, спричинення або здатність до спричинення діями збитків або шкоди діловій репутації [5, с. 20].

Відомо, що захист відносин добросовісної конкуренції за своєю природою має конституційно-правову основу, а найефективнішою є саме кримінально-правова охорона добросовісної конкуренції. Водночас слід зауважити, що успіх у боротьбі з недобросовісною конкуренцією залежить від того, чи забезпечено систематизацію конкурентного законодавства, чи акцентовано увагу при здійсненні державної підтримки конкурентних відносин на окремих галузях, що є найважливішими для економіки України, та чи досягнуто реального прогресу на шляху усунення адміністративних, інфраструктурних бар'єрів, що обмежують конкуренцію. Отже, черговий крок на шляху до захищених та цивілізованих конкурентних відносин має відрізнитися комплексним підходом.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №18, №19-20, №21-22. - Ст. 144
2. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 // Відомості Верховної Ради України.-1996.-№36.-ст. 164.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 25-26 (29.06.2001). - Ст. 131.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. Додаток до № 51. — 1984. — Ст. 1122.
5. Серегин Д.И. Недобросовестная конкуренция как правовая категория: автореф. дис.... канд. юрид. наук.-М., 2002.-21 с.
6. Паращук С.А. Недобросовестная конкуренция: содержание и правовые средства ее пресечения: автореф. дис.... канд. юрид. наук.-М., 1996.24 с.
7. Безух О.В. Захист від недобросовісної конкуренції у сфері промислової власності: автореф. дис.... канд. юрид. наук.-Донецьк, 2001.-22 с.